herpy

FROSKER

Chacoan Horned Frog

Ceratophrys cranwelli

Ceratophrys cranwelli er en bred, nattaktiv bakholdsjeger fra Gran Chaco i Sør-Amerika. Den ligger nedgravd med bare øyne og munn fremme og snapper alt som passer inn i munnen. Arten blir 8-13 cm, må bo alene og er robust nok til å være en god første frosk, hvis du kan leve med at den ikke er til å ta opp og biter hardt.

Familie: Ceratophryidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**8-13 cm** snute-kloakk-lengde
Vekt	**117-202 g**
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Savanne og tørrskog**
Hudgift	**Ingen kjent**
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Temperatur, natt	**22-24 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Vinterhvile	**16-20 °C** 6-12 uker
Kosthold	**Insekter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetroll i vann**
Egglegging	**I vann**
Kjønnsmoden	**18-24 mnd.**
Egg per legging	**900-2 000**
Klekking	**2-4 dager** ved 24-26 °C
Larvetid	**21-41 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Andre rumpetroll**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ceratophrys cranwelli er en kraftig, nesten kuleformet frosk med stort hode og en munn som er nesten like bred som kroppen. Over hvert øye sitter en liten, spiss hudflik som et horn. Voksne dyr blir typisk 8-13 cm fra snute til kloakk. Hunnen kan veie nesten dobbelt så mye som hannen, omtrent 200 g mot 120 g. Ville dyr er grønne til brune med mørkere flekker, og i terrariene finnes mange oppdrettede fargeformer, bl.a. albinoer i gult og oransje og grønne og blålige linjer.

Arten ble beskrevet av Barrio i 1980 og er oppkalt etter den argentinske herpetologen Jorge A. Cranwell. Den er nært beslektet med *C. ornata* og ble tidligere regnet som samme art. *C. cranwelli* er litt mindre og ofte mer brunaktig, tar fôr over et bredere spenn av temperatur og fuktighet og er i dag den klart vanligste arten av slekten i handelen. Krysninger mellom de to artene selges som såkalte fantasifrosker. De er normalt sterile, og krysning av artene frarådes.

Frosken er en utpreget bakholdsjeger. Den graver seg ned slik at bare øynene stikker opp, og venter til byttet kommer nær nok. Så kaster den seg frem med ett hogg. Bitekraften er uvanlig stor for en frosk. Overkjeven har en rekke skarpe tenner, og underkjeven to tannlignende utløpere som holder fast på byttet. Et bitt fra en stor frosk gjør vondt og trekker ofte blod.

Giftig hud er ikke kjent hos *C. cranwelli*, og huden regnes derfor ikke som giftig. Den reelle risikoen er bittet. Vask hendene etter kontakt med dyret, vannet og bunnen.

Utbredelse og leveområde

Ceratophrys cranwelli er endemisk for det tørre Gran Chaco i Sør-Amerika: det nordlige Argentina, Bolivia, Paraguay og et mindre område i Brasil. Funnene ligger overveiende i Argentina, Bolivia og Paraguay. Et kjent funnsted er provinsen Formosa i det nordlige Argentina.

Gran Chaco er en stor, flat lavslette med tørrskog, kratt og savanne. Arten er en typisk Chaco-art, og funn langt utenfor regionen stammer fra dyr i fangenskap eller feilregistreringer.

> **Naturlig utbredelse:** Argentina, Bolivia, Paraguay og Brasil.

LEVEOMRÅDE

Ceratophrys cranwelli lever på bakken i Gran Chacos tørre skoger, kratt og åpne savanner. I regntiden om sommeren er det varmt, ofte over 35 °C, og luftfuktigheten over 70 %. Tørketiden om vinteren er kjøligere og tørr, og det kan komme nattefrost. Mesteparten av året ligger frosken nedgravd. Etter kraftig sommerregn kommer den opp, spiser og yngler i midlertidige regnvannshull, men aldri i permanente dammer.

I for tørre eller for kalde perioder går frosken i dvale. Den danner en kokong av flere lag avstøtt hud som begrenser fordampningen. Når dvalen er over, skyver den kokongen av med bena og spiser den ofte.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et horisontalt terrarium på minst 45 × 45 × 30 cm. Tommelfingerregelen er et gulvareal på 8-10 ganger dyrets størrelse, og høyden betyr mindre, for *Ceratophrys cranwelli* sitter på bakken og klatrer ikke. Større er bedre for en stor hunn, men en ung frosk i et stort terrarium med få fôrdyr kan få problemer med å fange noe. Hold alltid dyrene hver for seg.

Det viktigste er et dypt, løst bunnlag som frosken kan grave seg helt ned i: 10-15 cm for voksne dyr. En blanding av kokosfiber, litt sphagnum og fin, kompostert orkidébark holder på fuktigheten, luftes godt og lukter ikke. Et bioaktivt skogbunnsubstrat er et godt alternativ, fordi ren kokosfiber lett tørker ut og klistrer seg til huden. Unngå grus og småstein, som svelges sammen med fôret og kan gi forstoppelse. Legg løv eller mose øverst og et par stykker korkbark eller halve leirpotter der jorden holder seg litt fuktigere. Robuste planter som pothos, *Aglaonema* og bregner kan stå i potter gravd ned i bunnen, slik at de ikke blir gravd opp.

Sil bunnen for avføring, og skift den helt når den lukter eller blir slimete. Står flere terrarier side om side, sett skjermer imellom, for froskene kaster seg mot glasset etter dyr på den andre siden og kan få skader på snute og kjever.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Om dagen holdes terrariet på 24-28 °C og om natten på 22-24 °C. Unge frosker spiser dårlig hvis det er mye under 25 °C. En varmematte skal sitte på siden av terrariet, ikke under bunnen, for en frosk som graver seg ned for å komme bort fra varmen, ender ellers opp med å grave seg mot den. Bruk alltid en termostat, og mål temperaturen nede ved bunnen i noen dager før frosken flytter inn. Over 30 °C eller under 18 °C over lengre tid kan være dødelig for slekten.

Blir det for kaldt om vinteren, kan frosken gå i dvale. Ved jevnt rundt 26 °C skjer det vanligvis ikke. Til avl får dyrene en bevisst kjølig og tørr periode ved 16-20 °C i 6-12 uker (se Avl). Bare friske, velnærte dyr bør gå i dvale.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten holdes på 50-70 %, lavere enn for de fleste andre søramerikanske frosker, fordi Gran Chaco er et tørt område. *C. cranwelli* tåler at fuktigheten faller i løpet av dagen så lenge bunnen er fuktig. Sprøyt lett om kvelden, akkurat nok til å holde jorden fuktig, men ikke våt. Ha både fuktigere og tørrere områder i bunnen, og la unge frosker få det litt fuktigere enn voksne.

Bruk springvann behandlet med et vannbehandlingsmiddel mot klor og kloramin, eller regnvann. Tørker bunnen helt ut over lengre tid, risikerer frosken å gå i uønsket dvale eller tørke ut.

VANN OG VANNKVALITET

Gi alltid friskt vann i en lav, tung skål som frosken ikke kan velte når den graver, og som er stor nok til at hele dyret kan ligge i den. Vannet skal høyst nå frosken til munnen, slik at den kan hvile med hodet over vannet. Den nøyaktige dybden i cm er ikke dokumentert, men avhenger av dyrets størrelse.

Frosken går ofte på do i vannet, især når det er varmt, så sjekk og skift det hver dag. Den bruker også skålen når den skifter hud, og den avstøtte huden må fjernes. Amfibier tar opp vann og oppløste stoffer gjennom huden, så rengjør skålen uten såpe og skyll den grundig.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendig for *Ceratophrys cranwelli*, men frosken får nok litt UV i naturen, og et svakt UVB-rør (Ferguson-sone 1) kan være en fordel. Gi i så fall rikelig med skygge med bredbladede planter og mulighet til å grave seg ned. Albinoer er lysfølsomme og bør ikke ha UVB.

Vanlig LED-belysning gir en døgnrytme med 12 timers lys, og om natten skal det være mørkt. Frosken er mest aktiv i skumringen og om natten og ligger nedgravd mesteparten av dagen.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Ceratophrys cranwelli spiser nesten alt som beveger seg og kan komme inn i munnen. I naturen spiser den bl.a. andre frosker. Grunnfôret bør være insekter og ormer: sirisser, kakerlakker, gresshopper og meitemark, gjerne avvekslet med silkeormer, reker og litt fisk. Mus må bare gis sjelden og bare til store hunner, for frosken kan bli så glad i dem at den nekter insekter, og den fete maten gir fedme.

Unge dyr fôres daglig med så mye de vil spise av gangen. De vokser raskt og kan være utvokst etter 6-9 måneder. Voksne fôres bare med noen dagers mellomrom eller en gang i uken. Overfôring er en av de hyppigste feilene. En voksen frosk i god form er litt lengre enn den er bred, og den kan klare seg i måneder uten fôr. Tvangsfôr aldri en frosk som ikke vil spise.

Fôr fôrdyrene godt 1-2 døgn før, og dryss dem med kalk og et multivitamin med D3 ved annenhver fôring til ungdyr og sjeldnere til voksne. Bruk en pinsett, og ikke la frosken svelge store mengder bunnsubstrat.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Ceratophrys cranwelli er en rolig, stillesittende frosk som kan ligge på samme sted i uker. Den er nattaktiv og hviler med åpne øyne. Unge frosker bruker noen ganger en bakfot som lokkemat for å lure andre frosker og firfisler nær, men det sees sjelden i terrarier.

Hold alltid dyrene hver for seg. Både ungdyr og voksne spiser hverandre hvis de får munnen rundt en artsfrende, også når de er nesten like store.

Unngå å håndtere frosken. Skal den flyttes, ta tak bakfra, og hold fingrene unna munnen. Biter den, vent til den selv slipper, for trekker du hånden til deg, kan underkjevens utvekster rive et dypere sår. Hannene kaller høyt, nærmest som en sur and, ofte etter sprøyting. Hunnene er stille.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene blir betydelig større og tyngre enn hannene, har større hode og er stille. Hannene har løs hud i strupen, der stemmesekken sitter, og en brunstpute på den innerste fingeren. Hos unge dyr er kjønnet vanskelig å se.

Arten blir kjønnsmoden rundt to års alder. La ikke dyrene yngle før de er utvokst og i god kondisjon.

PARRING

Avl er vanskelig i en vanlig stue og følger artens naturlige rytme: en kjølig, tørr periode og deretter kunstig regn. Oppskriften nedenfor er beskrevet for *C. ornata* og brukes også for *C. cranwelli*. Fôr dyrene godt i en måned, og stopp fôringen to uker før dvalen, slik at tarmen er tom. Senk så lyset til omtrent 8 timer og temperaturen gradvis til omtrent 20 °C, sprøyt mindre, og når dyrene har gravd seg ned, til 16 °C. La dem hvile i 6-12 uker med friskt vann tilgjengelig, kortest tid for de yngste dyrene.

Vekk dem igjen med gradvis høyere temperatur og fuktighet, og fôr dem opp i en uke. Sett dem så i et regnkammer med vann ved omtrent 25 °C, så dypt at de kan stå på bunnen med hodet over vannet, og sprøyt kraftig flere ganger om dagen eller bruk et regnanlegg. Flere hanner til én hunn øker sjansen. Hannene begynner å kalle, og eggene kommer ofte 3-4 dager etter at regnet har begynt.

Yngel kan også utløses med hormonbehandling: hannen kaller etter et kvarter, paret er i amplexus etter noen timer, og eggene ligger der neste morgen. Metoden brukes av forskere og veterinærer, ikke av privatpersoner.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 900-2.000 egg i vannet, og flytende vannplanter gir eggene noe å feste seg til. Ta foreldrene opp så snart eggene er lagt, ellers spiser de dem. Det er ingen yngelpleie.

Rumpetrollene er rene rovdyr og spiser gjerne hverandre. Det finnes to metoder: hvert rumpetroll i sin egen lille beholder eller alle i et stort kar med mange flytende planter å gjemme seg i. Begge krever mye arbeid. Fôr flere ganger om dagen med levende fôr som tubifex, mygglarver og hakket meitemark, og hold vannet rent med daglige vannskift eller utsuging. Selv med omhu må man regne med tap til kannibalisme. Vannet holdes på 24-26 °C.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

METAMORFOSE

Eggene klekkes innen 2-4 dager. Rumpetrollene vokser svært raskt, og larvetiden er 3-6 uker: omtrent tre uker i naturen og opptil 41 dager ved 25 °C i fangenskap.

Når frambeina kommer, må rumpetrollene ha tilgang til land: senk vannstanden og legg i flytende bark eller en skrå stein slik at de kan klatre opp. Ungene måler 30-40 mm ved metamorfosen og skal skilles med én gang, for allerede nå spiser de hverandre. Ofte ser man unger med et søskens bakbein som stikker ut av munnen.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungdyrene må bo hver for seg i små beholdere, for eksempel plastbegre, med fuktig underlag og et skjul. Gruppeoppdrett gir tap, også når ungdyrene ser like store ut.

Ungdyrene spiser alt som beveger seg. Gi små sirisser, kakerlakker og meitemark daglig, og dryss fôret med kalk og vitaminer med D3 ved annenhver fôring. En meitemark i en tynn vannfilm kan få et kresent ungdyr til å spise, fordi bevegelsen minner om et rumpetroll. Flytt dem til større beholdere etter hvert som de vokser, og bruk aldri grus i bunnen.

Helse og vanlige feil

Ceratophrys cranwelli er robust når pleien er i orden. Typiske problemer:

- Forstoppelse når frosken svelger grus eller småstein sammen med byttet. Unge dyr er særlig utsatt. Tegnene er manglende avføring, oppblåst buk og slapphet. Dyrlegen kan behandle med avføringsmiddel, og i alvorlige tilfeller kan tarmen bli så full at pusten hemmes.
- Fedme ved overfôring, især med mus og annet fett fôr.
- Frosker som bare vil ha mus og nekter insekter.
- Skader på snute og kjever når frosken kaster seg mot glasset. Sett skjermer mellom terrariene.
- Beinsykdom hos unge dyr når fôret ikke drysses med kalk og D3, med bløte bein og skjeve ben.

- Uønsket dvale ved for tørr eller for kald bunn.

Søk en dyrlege med kunnskap om amfibier hvis frosken ikke har avføring, har oppblåst buk, hovner opp, har sår eller rød hud eller virker slapp uten å være i dvale.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.